

105. Perjantaina 28 päivänä lokakuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi kirkkolain 20 luvun
5 §:n muuttamisesta 3514

Hallituksen esitys n:o 171
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

2) Ehdotus laiksi Pelastusopistosta ”

Hallituksen esitys n:o 172
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11

3) Ehdotus laiksi asevelvollisen kuoltua
suoritettavasta taloudellisesta tuesta ”

Hallituksen esitys n:o 212
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 26

4) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain ja
sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden
kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien
lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 206
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 27

5) Ehdotus laiksi ulkoilulain muuttami-
sesta ”

Hallituksen esitys n:o 130
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta 3515

Hallituksen esitys n:o 141
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 24

7) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain, kuntoutusrahalain ja sairausvakuutuslain 18 a §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 207
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 28

8) Ehdotukset laeiksi kansanterveyslain, erikoissairaanhoidon ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalarasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 204
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 29

9) Ehdotus laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista 3516

Hallituksen esitys n:o 81
Talousvaliokunnan mietintö n:o 29

10) Ehdotus laiksi väliaikaisista poikkeuksista työsopimuslain 2 §:n 2 momenttiin ”

Hallituksen esitys n:o 125
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Ainoa käsittely:

11) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1992 3517

Kertomus n:o 10/1993 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen käsittely:

12) Ehdotus laiksi ennakkoperintälain 30 a §:n muuttamisesta 3523

Hallituksen esitys n:o 176
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

13) Ehdotukset laeiksi kaupunkien satamanpitoon liittyvien erioikeuksien kumoamisesta, yksityisistä yleisistä satamista sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys n:o 37
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

Esitellään:

14) Hallituksen esitys n:o 244 Filippiinien kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ..

15) Hallituksen esitys n:o 245 Puolan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

16) Hallituksen esitys n:o 246 Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoiskalotin koulutussäätiötä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

17) Hallituksen esitys n:o 247 kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain muuttamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 250 laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain sekä yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta 3523

19) Hallituksen esitys n:o 251 laiksi nuorisorangaistuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 3524

20) Hallituksen esitys n:o 252 laeiksi hovioikeuslain 5 §:n ja käräjäoikeuslain muuttamisesta 3525

21) Hallituksen esitys n:o 255 laiksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n muuttamisesta

22) Hallituksen esitys n:o 257 tullilaeiksi ja laiksi tullilaitoksesta annetun lain muuttamisesta

23) Hallituksen esitys n:o 258 laiksi musiikkioppilaitoksista

24) Hallituksen esitys n:o 262 laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta ... 3526

25) Hallituksen esitys n:o 263 laiksi va-
kauslain muuttamisesta

26) Hallituksen esitys n:o 264 kirjanpitolain muuttamisesta

27) Hallituksen esitys n:o 265 laiksi valtion vakauttamistakauksista annetun lain muuttamisesta

28) Hallituksen esitys n:o 266 laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista ...

29) Hallituksen esitys n:o 270 laiksi säteilylain muuttamisesta

30) Hallituksen esitys n:o 271 laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta

31) Hallituksen esitys n:o 272 laiksi asu-
mistukilain 3 ja 15 §:n muuttamisesta

32) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 79
laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

33) Ed. Luukkaisen ym. lakialoite n:o 80 laiksi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain kumoamisesta 3528

34) Ed. Backmanin ym. lakialoite n:o 81 laiksi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

35) Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 1 eduskunnan virkamiehiä koskevan lainsäädännön uudistamisesta (PNE 1)

Pöydällepanoa varten esitellään:

36) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi kuljetusten alueellisesta tuesta annetun lain muuttamisesta (HE 151)

37) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 259)

38) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä laiksi sokerilain, kotimaisesta tärkkelystuo- tannosta annetun lain ja kotimaisesta öljy- kasvituotannosta annetun lain muuttami- sesta (HE 260)

39) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksestä laik- si maa- ja metsätalousministeriön tietopal- velukeskuksesta annetun lain muuttami- sesta (HE 140)

40) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksestä laik- si maaseutuelinkeinorekisteristä (HE 198)

41) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksestä laik- si Valtion viljavaraston liiketoiminnoista muodostettavasta osakeyhtiöstä (HE 239)

42) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi merimies- lain 32 §:n muuttamisesta (HE 180)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Apukka, Bell von, Dromberg, Isohookana-Asunmaa, Jurva, Jäätteenmäki, Karhunen, Kekkonen, Kivelä, Kohijoki, Kuus- koski, Lax, Leppänen P., Louekoski, Louvo, Luhtanen, Moilanen, Mäkelä, Näsi, Pietikäinen S., Puhakka, Puisto, Pura, Pykäläinen, Ranta, Rehn E., Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tiuri, Tuomioja ja Ääri.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta- jat Pietikäinen S., Mäkelä ja Apukka.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi- västä sairauden takia ed. Louvo, virkatehtävien takia edustajat Isohookana-Asunmaa ja Lax sekä yksityisasioiden takia edustajat von Bell, Kekkonen, P. Leppänen, Näsi, Pura, Viinanen ja Ääri.

Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hal- lituksen esitykset n:ot 273—283.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnal- le ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 571, 581, 583, 585, 598 ja 612. Nämä kysymykset vastauk- sineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. P a a s i o : Arvoisa puhemies! Ilmoitan, että ulkoasiainvaliokunta kokoontuu tämän is- tunnon keskeydyttyä kolmannen käsittelyn asioiden tultua käsitellyiksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotus laiksi kirkkolain 20 luvun 5 §:n muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 171
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi Pelastusopistosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 172
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi asevelvollisen kuoltua suorittavasta taloudellisesta tuesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 212
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 26

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 206
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 27

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi ulkoilulain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 130
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Minulla ei ole huomauttamista itse tekstiin eikä valiokunnan mietintöön. En siis tee mitään muutosehdotuksia. Kiinnitän kuitenkin huomiota hallituksen esityksen perusteluihin sivulla 4 kohtaan, jota on vaikea ymmärtää. Täällä sanotaan, että "leirintäalueita koskevien tehtävien siirto kunnille vähentäisi valtion menoja". Tämän ymmärrän. Mutta jatkossa sanotaan: "Siirto ei olennaisesti lisää myöskään kunnan tehtäviä eikä vaatisi lisäämään henkilöstöä. Esityksen kunnallistaloudelliset vaikutukset ovat siten vähäiset."

Mielestäni tässä on hieman ristiriitaa. Vähentää valtion menoja, mutta kun tehtävät siirretään kunnalle, niin kunnat menot eivät kasvaisi. Kiinnitän vain huomiota siihen, että viime vuosien aikana miljardi toisensa jälkeen

kunnallistalouden menoja on lisätty. Tässä suhteessa toivoisin, että niin hallitus kuin eduskunta voisivat olla hieman oikeudenmukaisempia. Tähän palataan varmasti tämän syksyn aikana eräiden muiden hallituksen esitysten käsittelyn yhteydessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s : Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14.

Täysistunto keskeytetään kello 13.07.

Täysistuntoa jatketaan

kello 14.07

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Edustajat S. Pietikäinen, Mäkelä ja Apukka merkitään läsnä oleviksi.

6) Ehdotus laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 141
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 4 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelaitoksen järjestämistä kuntoutukselta annetun lain, kuntoutusrahalain ja sairausvakuutuslain 18 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 207
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 28

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1, 1 a ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 2 a, 5, 6, 8, 11, 13, 15, 18, 19 ja 24—26 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi kansanterveyslain, erikoissairaanhoidonlain ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalarasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 204
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 40 § ja 5 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 50 § ja 10 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 81

Talousvaliokunnan mietintö n:o 29

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 29. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 § ja 1 luvun otsikko, 3—6 § ja 2 luvun otsikko, 7—9 § ja 3 luvun otsikko, 10—13 § ja 4 luvun otsikko, 14—16 § ja 5 luvun otsikko, 17—24 § ja 6 luvun otsikko sekä 25 ja 26 § ja 7 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi väliaikaisista poikkeuksista työsopimuslain 2 §:n 2 momenttiin

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 125

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R i m m i : Herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 125 väliaikaisesta poikkeuksesta työsopimuslain 2 §:n 2 momenttiin on hiukan ollut arveluttava, mutta kuitenkin se on tässä tilanteessa esimerkiksi työasiainvaliokunnassa katsottu tarpeelliseksi. Esityksessähän ehdotetaan säädettäväksi väliaikainen laki, jonka perusteella pitkäaikaistyötön voitaisiin palkata ja hänelle

voitaisiin tehdä työsopimus, vaikka se ei muutoin olisi mahdollista, eli siinä tapauksessa muutoin olisi tarve tehdä toistaiseksi voimassa oleva työsopimus. Lain tarkoitus on se, että voitaisiin helpottaa pitkäaikaistyöttömien työmarkkinoille sijoittumista. Tämän lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman nopeasti ja kuitenkin se on rajattu sillä tavalla, että se olisi voimassa vain vuoden 1996 loppuun asti.

Esityksellä on vakava pyrkimys siihen, että työnantajat nyt sitten todella myös lunastaisivat lupauksiansa siitä, että pitkäaikaistyöttömiä työllistettäisiin, jos työhönottokynnystä madalletaan. Todella suurella mielenkiinnolla jäänkin odottamaan sitä, että nyt työnantajat omalta osaltaan ryhtyvät työllistämään pitkäaikaistyöttömiä, koska tässä on varsin huomattava helpotus tämän asian osalta tapahtumassa.

Kun kuitenkin katsotaan asiaa eteenpäin, lakiesitys ei saa olla esteenä eikä siitä saa ottaa oppia siihen suuntaan, että työsopimuslakia yleensä muilta osiltaan heikennettäisiin. Työasiainvaliokunta kiinnittikin lausunnossaan, vaikka se onkin varsin lyhyt, huomiota siihen, että kun työttömyysturvaa ja muita työelämän perusteita koskevaa lainsäädäntöä mahdollisesti uudistetaan, lakiesitys on otettava silloin uudelleen arvioitavaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä muutamilla ajatuksilla haluan toivottaa lakiesitykselle menestystä ja ennen kaikkea odotan, että työnantajat nyt ryhtyvät lunastamaan lupauksiaan ja ryhtyvät palkkaamaan pitkäaikaistyöttömiä, mitä tämä laki nimenomaan edellyttää. Pitkäaikaistyöttömillä tämän lain yhteydessä tarkoitetaan nimenomaan vähintään vuoden työttöminä olleita henkilöitä.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Haluan myös lyhyesti todeta, että 2 §:n 2 momentin muutos tarkoittaa, kuten ed. Rimmikin mainitsi, että mikäli henkilö on ollut vähintään vuoden työttömänä, hänet voidaan palkata puolen vuoden mitaiseksi ajaksi eli työsopimus pitää tehdä vähintään puoleksi vuodeksi. Valiokunnassa käytiin keskustelua, että tämä koskee vain pitkäaikaistyöttömiä, ja tietysti väläytettiin, voisiko tämä kohdistua myös nuoriin, mutta esitys oli tällainen kompromissiesitys.

Tietysti on ymmärrettävää, että sekä työnantajan että työntekijän etu on se, että voitaisiin tehdä pysyviä työsuhteita. Mutta päinvastoin kuin ed. Rimmi edellyttää, pidän mahdollisena, että tämän päivän yritykset — ja ainakin

puhun pienistä ja keskisuurista yrityksistä — eivät tämänkään lain mukaan palkkaisivat henkilöitä, jos ei ole välttämätön pakko, vaan mieluummin tehdään aina, kun on kiire ja toimitukset pitää saada nopeasti käyntiin, ylitöitä. On aivan ymmärrettävää ja toivonkin, että eduskunnassa käytäisiin joskus laajempaa keskustelua siitä, mitä edellytyksiä luodaan, jotta varsinkin pkt-yritys palkkaisi työntekijöitä lisää. Silloin ensimmäisenä asiana olisi välillisiin työvoimakustannuksiin puuttuminen. Mutta ainakin kuluneet 12 vuotta ovat olleet pelkkää sanahelinää, jolla ei ole päästy puheista pitemmälle.

Niin kuin sanoin, tämä on pieni kosmeettinen kompromissiesitys, joka on täydellisesti hyväksyttävä.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Mäkipää antoi heti kylmää suihkua minun toiveikkuuteeni siitä, että lakimuutoksella, jolla työntajien työllistämiskynnystä alennetaan, olisi edes jotakin merkitystä. Rohkenen kuitenkin toivoa ja myös edellyttää, että työntajat tarttuvat heidän itsensä vaatimaan asiaan työllistämiskynnyksen alentamisesta, ja tässä on nyt yksi sellainen.

Mitä tulee puolen vuoden työsuhteeseen, sehän on lain ehdoton edellytys, että työsuhteen on oltava puolen vuoden mittainen. Siltäkin osin tervehdin tätä siinä mielessä ilolla, että kun työntekijä saa puolen vuoden työsuhteen, hänellä on silloin myös ammatillisesti järjestäytyneenä mahdollisuus päästä ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin, ellei hän saa uutta työpaikka puolen vuoden työsuhteen jälkeen.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tiedän, että ed. Rimmin kanssa olemme monessa asiassa samaa mieltä, uskallan antaa tällaista kylmää suihkua, koska pikkuyrittäjän eukkona tiedän, että lakiesitys ei paranna työntajien eikä työntekijöiden etua. Mutta niin kuin sanoin, tämä on pieni kompromissi. Jotta puhuttaisiin työllisyyden hoidosta, pitäisi käydä keskustelua niistä suurista ongelmista, jotka tänä päivänä työllisyysmaailmaa koettelevat.

Ed. H a u t l a : Arvoisa puhemies! Vaikka tämä ei varmasti ole mikään suuren suuri ele, jolla työllistämiskynnystä alennetaan, varmasti se on kuitenkin merkittävä esimerkiksi sen takia, että kaikista pulinoista huolimatta kuitenkin työmarkkinaosapuolet sen pystyivät hyväksy-

mään. Valiokunnassakin se meni yksimielisesti läpi. Toisin sanoen jokin pieni toivo on olemassa siitä, että työllisyyden eteen ollaan valmiita myös tällaisia vuosikymmenten aikana syntyneitä jyrkkiä ja syviä vastakkainasetteluja vähän lieventämään. Nyt, kun on tällainen saatu aikaan, tästähän on hyvä sitten jatkaa, jotta voitaisiin entistä enemmän ajatella, millä tavalla työllistämiskynnystä todella pitäisi alentaa työllisyyden hyväksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelulta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1992

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 10/1993 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Perustuslakivaliokunta on oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 1992 käsitellessään ottanut esille yhden asian, ja se on hallituksen iltakoulua koskeva kysymys. Olen valiokunnassa, kuten kaikki muutkin valiokunnan jäsenet, yhtynyt tältä osin valiokunnan mietintöön. Siinä on luettavissa mielestäni olennaisin osa siitä, mitä asiantuntijakuulemisten perusteella oli johtopäätöksenä todettavissa. En siis puutu siihen, mitä perustuslakivaliokunta on nyt tältä osin kirjannut.

Sen sijaan haluaisin kiinnittää huomiota hie man yleisemmin oikeuskanslerin toimintaan liittyen siihen tilanteeseen, joka maassamme näyttää vallitsevan kansalaisten mielipiteiden pohjalta. Kansalaisten tyytymättömyys, ainakin niin minusta tuntuu, on kasvanut. Lukuisissa kansalaisten kirjeissä, jotka on osoitettu perustuslakivaliokunnalle ja kansanedustajille, ainakin tuon valiokunnan jäsenille ja varmasti monien muidenkin valiokuntien jäsenille, kiinnitetään huomiota siihen, että oikeusturva on riittämätön.

Väitetään myös, että oikeusvalvonta on puutteellista. Kansanedustajille tulee satamäärin, niin sanoisin, kirjeitä, joissa kerrotaan oikeuden loukkauksista, moititaan oikeuskansleria ja oikeusasiamiestä oikeusvalvonnan laiminlyönneistä, vaaditaan oikeudenvälvojiä vastuuseen virkatoimien laiminlyönneistä, vaaditaan kantelukirjelmien kautta asioiden saattamista laajemmin ja useammin perustuslakivaliokunnan käsittelyyn. Erittäin paljon on sellaisia kirjelmiä, joissa väitetään, että oikeuskansleri ei ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, vaikka kansalaiset ovat virastoon kannelleet, tai kantelu ei ole johtanut mihinkään tulokseen.

Erittäin monet kirjelmät koskevat viime vuoden aikana oikeuskanslerinvirastossa käsiteltäviä asioita. Kun ne koskevat viime vuotta, ne eivät ole tietenkään nyt esillä. On myös kirjeitä, jotka koskevat tämän vuoden aikana, siis kuluvan vuoden aikana, tehtyjä ratkaisuja, eivätkä nekään ole nyt oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 92 käsiteltäessä itse asiassa käsittelyn piirissä. Monet kirjeet koskevat sellaisia asioita, jotka ovat tapahtuneet 1980-luvulla, jotkin asiat vielä aikaisemminkin.

Olen tänään käynyt lukemassa perustuslakivaliokunnan kansioissa olevia, sanoisin tuhansia sivuja käsittäviä valituksia ja koetin katsella vuosilukuja, milloin kirjelmät ovat tulleet. Valtaosaltaan ne ovat juuri viime vuodelta ja tältä vuodelta mutta koskettelevat sen tyyppisiä asioita, joita olen edellä kuvannut.

Mitä tämän johdosta olisi pääteltävissä? Sanoisin näin maallikkokansanedustajan näkökulmasta — en ollenkaan väitä nyt esiintyvänä mitenkään juridisin perustein, vaan puhun siitä, mitä näistä kirjelmistä olisi pääteltävissä — että jos kaikki se, mikä niihin on kirjoitettu, osapuolleen pitää paikkansa, kansalaisilla on sellainen käsitys, että meidän maassamme oikeuslaitos ei toimi uskottavalla tavalla ja että oikeusturvassa on puutteita, että oikeusturvan valvonta ei ole kunnossa, ja siksi vaaditaan esimerkiksi perustuslakivaliokunnalta toimenpiteitä.

Niin mielellään kuin monen asian olisi valmis selvittämään, tutkimaan ja vastaamaan näihin valituksiin, itselleni on muodostunut sellainen johtopäätös, että perustuslakivaliokunnan kautta sen oikeusturvan saaminen, jota kansalaiset vaativat, on liian pitkä tie. Käytännössä se ei näytä mitenkään onnistuvan. En viittaa nyt siihen, mikä mahdollisesti on aina missäkin asiassa perustuslakivaliokunnan lopputulos tai valiokunnan jäsenten mielipide jnp., vaan ihan käy-

tännön syistä sellaisen asiantuntijamäärän kuulemiseen, jota näiden valitusten tutkiminen edellyttäisi. Varsinkin jos lähdetään siitä, että kysymys on oikeuskanslerin, oikeusasiamiehen ja ministerien vastuuseen saattamisesta, perustuslakivaliokunnan pitää nykyisin voimassa olevien säännösten mukaan aina olla 17-jäsenisenä koolla käsittelemässä. Siihen ei kerta kaikkiaan, se on nyt käsitykseni, ole mahdollisuuksia.

Koetan tällä tavalla sanoessani edustaa ainakin omasta mielestäni sellaista realismia, että nykyisin voimassa olevien säännösten mukaan perustuslakivaliokunnan käsittelyn kautta ei ole varmistettavissa sellainen oikeusturva ja oikeusturvan valvonta, jota kansalaiset näyttävät edellyttävän. Olen nyt näin puhuessani tietysti lähtenyt siitä, että ihmiset eivät turhaan valita vaan itse todella uskovat olevansa oikeassa, kun ovat omissa asioissaan kääntyneet milloin kansanedustajien, milloin perustuslakivaliokunnan puoleen. Luonnollisesti on otettava huomioon myös se mahdollisuus, että asianomaiset henkilöt ovat monta kertaa myös subjektiivisia ja katsovat asian omalta kannaltaan ja että objektiivisesti arvioiden kanta voi olla toinen.

Vaikka olen koettanut sanoa, että itse olen valmis niin pitkälle kuin suinkin siihen, että perustuslakivaliokunta näitä kaikkia asioita voisi käsitellä, en itse luota siihen, että näin tulee jatkossakaan tapahtumaan ja että se olisi käytännössä mahdollista. Mutta väitän edelleen, että sellainen johtopäätös tulisi tehdä, että meidän oikeusvalvontamme ei ole kunnossa.

Nyt kiinnitän huomiota kahteen yksityiskohtaan oikeuskanslerin kertomuksessa. Sivulla 27 kerrotaan kahdesta kantelusta, jotka ovat kansanedustajan, tässä tapauksessa allekirjoittaneen, tekemiä. Ensimmäisessä kantelukirjelmässä kiinnitin huomiota siihen, että ulkomaalaislakia aikoinaan käsiteltäessä silloinen sisäministeri toi lakivaliokuntaan uuden hallituksen esityksen, jonka eduskuntaan tuonti, jos tällaista ilmaisuvoimaa voi käyttää, ei täyttänyt niitä muodollisuuksia, joita valtiopäiväjärjestys edellyttää. Siis hallituksen esitys ei tullut enää eduskunnan täysistuntokäsittelyn kautta. Sitä ei ollut annettu presidentin esittelyssä jnp.

Tästä asiasta valitin oikeuskanslerille, ja oikeuskansleri totesi, että ei ollut ilmennyt sellaista, mikä olisi antanut aiheita enempiin toimenpiteisiin. Todellisuudessa kuitenkin tapahtui toisin. Olen aivan varma, että oikeuskanslerin vaikutus näkyy siinä, että maan hallitus jätti eduskunnalle esityksen, joka koskee valtiopäiväjär-

estyksen muuttamista siten, että mahdollistetaan täydennysesityksen tekeminen hallituksen taholta eduskunnalle. Sen hallituksen esityksen, johon nyt viitataan, sen perusteluissa nimenomaan todetaan, että se, mistä olin kannellut, on muodostunut käytännöksi mutta sillä menettelyllä ei ole lainsäädännöllistä perustaa. Hallituksen esityksessä nyt sanotaan, että tällainen käytäntö ei sovellu yhteen valtiosäännön periaatteiden kanssa, ja siksi on syytä valtiopäiväjärjestystä täydentää. Se on sitten eduskunnan käsissä, kun eduskunta tämän hallituksen esityksen käsittelee. Siis katson, että tämä kanteluni on kuitenkin johtamassa tulokseen, vaikka oikeuskansleri siinä vaiheessa ilmoitti, ettei se nyt anna aihetta toimenpiteisiin.

Toinen samalla sivulla 27 ilmenevä asia koskee oikeuskanslerin ratkaisua kansanedustajien kaksoispalkkausta koskevassa asiassa. Kuten varmasti kansanedustajat muistavat, niin eduskunta on tehnyt jo 80-luvulla päätöksen siitä, että kaksoispalkkaus poistetaan, ja ryhdyttiinkin toimenpiteisiin ja tämä käytäntö valtaosin on toteutunut, ei kuitenkaan aivan kaikkia koskevasti. Olen edelleen siinä käsityksessä, että eräät valtion laitokset eivät sovelle tätä eduskunnan tahtoa. En nyt ole aivan varma, uskaltaako tällaisia laitoksia tässä nimetä, koska en ole voinut tarkistaa, olenko tässä epäilyksessäni oikeassa.

Mutta se, että kantelin, johtui siitä, että eduskunnan silloinen puhemies Kalevi Sorsa palatessaan takaisin Suomen Pankkiin nosti sekä Suomen Pankin johtokunnan jäsenen palkan että kansanedustajan palkan, minkä katsoin olevan ristiriidassa eduskunnan tahdon kanssa. Tästä kantelin. Oikeuskansleri on tässä nyt selvittänyt asiaa ja toteaa, että tässä asiassa Suomen Pankin taholta on muodollisesti menetytty oikein ja ettei tässä Suomen Pankin taholta mitään virhettä ole tapahtunut. En minäkään ole ihan varma, oliko Suomen Pankki se, joka teki virheitä. Mutta edelleen olen siinä käsityksessä, että eduskunnan tahtoa ei tällöin tältä osin toteutettu. Jos näin jatkossakin katsotaan läpi sormien muodollisin perustein, se on itse asiassa luomassa sellaista ilmanalaa, että kaksoispalkkaus pitääkin sallia eli tehdä toisin kuin eduskunta on tahtonut. Sen vuoksi tässä olen nyt vielä protestoimassa sitä, että oikeuskansleri tällä tapaa on tuon asian tulkinnut.

Viimeksi viitataan kertomuksen sivulle 177, jossa oikeuskansleri mielestäni hieman erikoisella tavalla tulkitsee tss-sopimusta. Tässä oikeus-

kanslerin selvityksessä todetaan, että koska tss-sopimus on saatettu voimaan asetuksella eikä lakina, sitä ei ole Suomessa yleensä oikeudellisesti arvioiden pidetty sopimusvaltiota siten välittömästi velvoittavana kuin esimerkiksi samoihin aikoihin laintasoisesti voimaan saatettua kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta.

Oma käsitykseni on se, että kun kuitenkin asetuksella tämä kansainvälinen sopimus on voimaansaatettu, sitä kaikkien pitäisi noudattaa ja se todella olisi velvoittava. Mutta tästä nyt on kuitenkin luettavissa, että oikeuskanslerin tulkinta on toinen. Jotta tämä asia saataisiin järjestykseen, ehkä maan hallituksen tulisi ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että tss-oikeuksia koskeva sopimus myös laintasoisesti hyväksyttäisiin.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine puuttui omassa puheenvuorossaan erittäin tärkeään ja vakavaan asiaan. Perustuslakivaliokunnan jäsenet varmasti ovat kirjetulvan kohteena, kun niin on jopa yksittäinen kansanedustajakin. Jos teille tulee yhtä paljon kirjeitä kuin minulle tulee, niin todella vakavasta asiasta on kysymys. Näitten kirjeitten yleisävy on kyllä se, että oikeusturva meillä on riittämätön. Ihmiset tuntevat, että he saavat väärän kohtelun oikeusistuimissa, ja toisaalta oikeuskanslerin ja myös oikeusasiamiehen valvontaa pidetään löperönä, eli ihmisten mielestä näiden esimerkkien perusteella tulee epäily, ovatko nämä instituutiot riittävän tehokkaita.

Olen itse yrittänyt miettiä, mikä on tähän ratkaisu, koska ei yksittäisellä kansanedustajalla ole niin kuin ei varmasti perustuslakivaliokunnallakaan mahdollisuutta alkaa tutkia näitä. Ei meillä ole resursseja. Ei meillä ole tutkijavoimaa. Ei meillä ole sihteerivoimaa. Ei meillä ole avustavaa työvoimaa, koska sitä ei kerta kaikkiaan meille sallita. Olen miettinyt sitä, että periaatteesahan tietenkin eduskunnan oikeusasiamiehen pitäisi olla se viimeinen instanssi, mutta mitä ihmettä me teemme, kun tästä instanssista sitten valitetaan. Pitäisikö eduskunnalla olla kansanedustajien käytössä jokin oma tutkimustoimisto, tutkimushenkilökunta, joka suorittaisi niitä tarpeellisia tehtäviä, joita kansanedustaja katsoo aiheelliseksi toimistolle antaa? Minä en ymmärrä ainakaan, miten muuten me voisimme puuttua näihin asioihin.

Ed. Laine oli aivan oikeassa siinä, että perustuslakivaliokunnan kautta asioihin puuttuminen on pitkälinen prosessi. Itse asiassa sehän ei pysty

puuttumaan kuin ministerivastuulain kautta. Siinäkin on suunnitelmissa, että se viiden henkilön määrä ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a: ... laajennettaisiin, ja se on ihan väärin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Perustuslakivaliokunta oikeusturvatuomioistuimena on mahdoton ajatus. Sitä ei kovin paljon tiedetä, että sellainen suunta on olemassa, johon voi tietysti asiansa esittää, mutta eihän perustuslakivaliokunta voisi niellä mitään tällaisia asioita nykyisellä kokoonpanollaan, kun sillä on kiirettä muutenkin. Mutta ei se ole tarpeenkaan sikäli, että ei perustuslakivaliokunnasta olisi minkään oikeusturvan takaajaksi.

Jos ed. Laine muistaa Lahtisen tapauksen tässä taannoin, asia oli mielestäni moneen kertaan luettuna täysin selvä oikeuden loukkaus. Perustuslakivaliokunta pyöritteli asioita kymmeneen kertaan ja sen jälkeen antoi päätöksen, jolla ei ollut mitään merkitystä kyseiselle Lahtiselle. Näin on asia.

Mitä tulee oikeusturvakysymyksiin, oikeusturvattomuutta on tietysti paljon, mutta paljon on myös sellaisia, mitä minä olen satoja asioita elämässäni tutkinut, joissa varmasti 95 prosentissa on mahdottomuus taustalla. Ei ole mitään asiaa, mutta kyseinen henkilö on saanut päähänsä, että häntä on loukattu ja että hän ollut oikeassa ja sillä siisti. Hän koko elämänsä lopun kierteää ja rasittaa viranomaisia näillä asioilla. Tätä ei ehkä moni uskaltaisi sanoa, mutta minä sanon näin. Tämä on tietysti ongelmallinen asia. Tällöin sitten sellaiset, jotka ovat oikeuden loukkauksen kohteeksi jääneet, saattavat tietysti jäädä sivuosaan, koska he jäävät tähän suureen massaan, joka oikeusasiamiehen virastossakin on näiden kanteluiden osalta, joissa ei ole mitään perää.

Mutta, rouva puhemies, yhteen asiaan kiinnittäisin huomiota oikeusturvan epätasaisuudessa. Omien kansalaisten oikeusturvasta ei tänä päivänä huolehdi, mutta ulkomaalaisten kyllä. Jos käännytetään joku jonkun mielestä väärillä perusteilla rajalta, hänet etsitään ja haetaan 30 000 markan kustannuksella Moskovasta tai Norsunluurannikolta ehkä takaisin anteeksiopyynnöin. Se on jo kohtuutonta suomalaisessa yhteiskunnassa, kun turvattomuus kuitenkin omien kansalaisten joukossa on varsin suuri.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on tietenkin oikeassa siinä, ettei perustuslakivaliokunnasta ole kansalaisten oikeuden takaajaksi — eikä sitä siihen ole tarkoitettukaan. Siksi ed. Aittoniemi varmasti tietää, että Suomi on liittynyt Euroopan neuvostoon ja sitä kautta on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toiminnassa mukana ja sinne kansalaiset voivat valittaa.

Olen myös miettinyt sitä ja se on yksi peruste EU-jäsenyydelle, että kansalaisten ja kansalaisvapauksien taso Suomessa ei kyllä ole riittävä. Vaikka Euroopassa ilmeisesti kaikkia asioita ei ole kirjattu lakiin, kuitenkin ihmisten mielenlaatu ja järjestelmät ovat niin vanhoja, että siellä kunnioitetaan yksilöä ja kansalaisten vapauksia. Sitähän Suomessa ei tehdä. Me kuvittelemme, että tämä on Onnela, mutta näissä suhteissa EU-jäsenyys on kyllä kansalaisten kannalta erinomainen asia.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Oikeuskanslerin samoin kuin oikeusasiamiehen kertomus vuosittain antaa todella eduskunnalle hyvän mahdollisuuden keskustella oikeusturvasta. Minusta ed. Laineen avauspuheenvuoro oli tässä suhteessa erittäin tärkeä. Se toi kaikki ongelmat esiin.

Olen jonkin verran yrittänyt itse — olen kirjeiden kohde tietysti niin kuin kaikki muutkin — näitä asiakirjoja käydä lävitse, muun muassa ed. Aittoniemen mainitseman Lahtisen tapauksen asiakirjat ensimmäisen kerran varmaan luin toistakymmentä vuotta sitten oikeusministeriön virkamiehenä. Näissä yleensä on se ongelma, johon ed. Aittoniemikin tavallaan viittasi, että kun ratkaistaan kahden ihmisen tai julkisen vallan ja yksityisen ihmisen välinen oikeusriita, harvoin sitä saadaan Salomonin tuomiolla ratkaistuksi. Toinen voittaa, toinen häviää. Silloin menettänyt osapuoli tietysti hakee hyvitystä. Sitä varten meillä on muutoksenhakujärjestelmä ja viime kädessä lainvalvontajärjestelmä. Joissakin tapauksissa tätä ratkaisua ihminen ei voi hyväksyä. Hän jatkaa näitä asioita.

Asiakirjojen selvittelyssä yleensä on käynyt niin, että en ole omalta puoleltani voinut havaita sellaista tosiseikasta asianomaisen ihmisen vaatimuksen tueksi, että olisin voinut hänelle esittää esimerkiksi yksittäisen vahingonkorvauskanteen esittämistä virkamiehiä vastaan, mikä meillä on mahdollista toisin kuin useissa muissa maissa. Lainkäytössä on koivu ja tähti, niin kuin ihmisen elämäntaipaleella yleensä. Ne ovat tosiseikat ja

niiden perusteella sovellettavat oikeusohjeet. Se on se tuomarin ja lainvalvojan koivu ja tähti, joita edellytetään. Jos jompikumpi jää löytymättä, jos ei ole tosiseikkoja, ei lakiakaan voida soveltaa. Siitä jouduttaisiin muuten mielivaltaiseen tilanteeseen.

Se, mitä ed. Ukkola sanoi eurooppalaisista järjestelmistä, tietysti tavallaan pitää paikkaansa. Suomi liittyi Euroopan neuvostoon ei suinkaan sen takia, että eduskunnasta saadaan valittua delegaatio sinne silloin tällöin matkailemaan, vaan sen takia, että se parantaa suomalaisen ihmisen oikeusturvaa. Niin kuin on nähty, Euroopan neuvosto on myös huomauttanut Suomelle muutamassa tapauksessa. Lainsäädäntöä on korjattu esimerkiksi niin, että puolustusvoimissa määrättävä arestirangaistus antaa mahdollisuuden muutoksen hakemiseen. Ihmisoikeussopimuksessa sanotaan, että jokaiseen vapaudenmenetykseen pitää liittyä oikeus hakea muutosta. Tämä asia oli meillä vuosikymmenet järjestämättä.

Mitä tulee itse perustuslakivaliokunnan mientöön, tässä on otettu esille valtioneuvoston iltakoulu, joka on vanha neuvotteluinstituutio, ja minusta valiokunnan havainnot ovat jotakuinkin oikeat. En itse valitettavasti tuohon kokoukseen, jossa tämä asia päätettiin, voinut esteen takia osallistua. Poliittisella tasolla tarvitaan neuvottelufoorumi. Itse asiassa meidän valtioneuvostomme työskentelyn ongelma on se, että ministerit tapaavat keskenään suhteellisen harvoin. Iltakoulukaan ei tätä tehtävää hyvin täytä kuin pitäisi. Meillä valtioneuvosto monessa mielessä on kollegio, mutta kuitenkin poliittisesti tärkeätkin asiat valmistellaan ministeriöissä ilman kollegiaalisuutta ja yhteistä pohdintaa. Siinä mielessä tämä on tärkeää.

Ongelmana on tietysti, että koko iltakouluinstituution aikana on tullut ministerivaliokuntia, joissa myös ratkaistaan asioita ja tehdään poliittista valmistelua. Se on ikään kuin syönyt iltakoululta näitä neuvotteluaiheita ja -asioita. Toinen ongelma on tietysti, että iltakouluporukkaa on jatkuvasti kasvatettu. Siellä ovat poliittiset avustajat ja eduskuntaryhmien puheenjohtajat. Foorumista on tullut liian laaja, ja aina kun päätöksentekofoorumia laajennetaan, varsinaisten päätösten tekeminen hakeutuu pienempiin piireihin. Tässä mielessä on tietysti hyvin tärkeää jatkossa pitää silmällä näitä erilaisia ministerivaliokuntia. Niiden sääntely on puutteellista. Ulkoasiainvaliokunnasta sanotaan, että puhetta johtaa pääministeri. Kun presidentti on paikalla,

niin tuskin hän suostuu pyytämään pääministeriltä puheenvuoroa, vaan hän ottaa puheenjohdon itselleen.

Näiden valiokuntien dokumentaatio on ongelmallista. Ei tiedetä oikein, miten asiakirjat valmistuvat ja niitä säilytetään. Iltakoulussa sentään pääministerin sihteeri pitää pöytäkirjaa sikäli, kun hän siihen kykenee. Kyllä niissäkin pöytäkirjasarjoissa on aukkoja. Se tiedetään valitettavan hyvin valtionarkistosta, kun historian-tutkijat ovat halunneet niihin paneutua.

Arvoisa puhemies! Tässä valiokunnan kannanottojen viimeisessä kappaleessa aivan oikein sanotaan, että iltakoulussa oikeudellinen vastuu virkatoimistaan on oikeuskanslerilla ja siellä esittelevilla virkamiehillä. Valiokunta on ollut turhan häveliäs ministereiden osalta. Kyllä myös ministereillä on iltakoulun neuvottelutilanteessa sama ministerivastuu kuin kaikessa muussa valmistelussa ja päätöksenteossa ministerin tehtävässä.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Nikula on tietenkin aivan oikeassa siinä, että monet näistä asioista ovat sellaisia, että on valitettu ja valitettu jopa vuosikymmenien takaa tulleita vanhoja asioita. Mutta on sitten kyllä sellaisia tapauksia, jotka esimerkiksi julkisuus on tuonut esille. Niissä on ihan selkeistä oikeudenloukkauksista kysymys, joissa oikeus on tehnyt aivan merkillisen päätöksen ja joista sitten kuitenkin valvontaviranomainen, esimerkiksi oikeuskansleri, on katsonut, ettei ole tehty virhettä.

Voi kyllä kysyä, ja toivoisin, että ed. Nikula osallistuisi tähän keskusteluun, onko oikeuslaitoksemme jotenkin nyt repsahnut, niin että entistä useammin pääsee tapahtumaan sellaisia tuomioita ja päätöksiä, jotka terveen järjen mukaan tuntuvat ihmisistä aivan käsittämättömiltä. Vai onko kysymys sitten lopultakin siitä, että vika on eduskunnassa, joka on säätänyt huonoja lakeja niin, ettei niitä sitten oikeuskaan pysty tulkitsemaan. Ja jos tulkitsee, niin tulkitsee sitten sillä tavalla, joka ei ole tavallisen ihmisen oikeustajun mukaista.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! En nyt osaa sanoa oikeuslaitoksen tilaa tällä hetkellä, koska jätin lainvalvontatehtävät, kun tulin valituksi eduskuntaan.

Omalta tuomariuraltani voin kyllä vakuuttaa, että oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen lailli-

suusvalvonta on syvästi tiedostettu. Tuomioistuimissa tunnetaan vastuu, ei suinkaan pelkääntään lain ja asianosaisten ihmisten edessä, vaan myös näiden lainvalvojien edessä. Ja kyllä oikeuskanslerin tai oikeusasiamiehen viraston kirjuri hätkähdyttää jokaista tuomaria ja lainkäyttäjää.

Sain eilen soittopyynnön eduskunnan oikeusasiamiehelle ja tunsin kyllä sydämessäni jytäkäksen, että mistä nyt on kysymys. Onneksi ei ollut kysymys vanhoista virkatoimista!

Varmasti tuomioistuimissa tehdään päätöksiä, joiden oikeellisuus on kyseenalainen. Sitä varten on muutoksenhakujärjestelmä luotu, myös ylimääräiset muutoksenhakukeinot ja viime kädessä nämä kantelumahdollisuudet. En pitäisi järjestelmää sinänsä heikompana kuin Länsi-Euroopassa yleensä. Päinvastoin siinä on eräitä vahvempia puolia.

Ongelma on kyllä tämä tosiseikkojen esilletoiminen ja sitten eräät oikeudenkäyntimenetelyyn liittyvät seikat, kuten esimerkiksi se, että pitää väittää tai vaatia tiettyjä asioita siviilioikeudellisissa jutuissa, jolloin päätökset eivät ehkä sitten tule sellaisiksi kuin asianosaiset ovat tarkoittaneet. Minusta järjestelmää ei koskaan voida saada täydelliseksi. Erittäin olennaista on, että siellä toimivat ovat jatkuvasti tietoisia, että heidän ratkaisujaan ja ratkaisujen perusteluita, valvotaan ja että kuka tahansa voi nostaa nämä asiat esille oikeastaan millä foorumilla tahansa: eduskunnassa, lainvalvojien pöydillä taikka sitten ylemmissä tuomioistuimissa.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! On tietienkin ihan hyvä, että tuomarikunta on tietoinen siitä, että heidän päätöksensä perusteluita valvotaan, mutta ed. Nikula on varmasti tietoinen myös siitä, mihin laki antaa nyt mahdollisuuden, kun se sinipunahallituksen aikana laadittiin, eli oikeudenkäynnin julistamiseen tietyissä asioissa salaiseksi. Tämä salaisuus ei välttämättä ole syytetyn tai asianomaisen henkilön etu, vaan se on nimenomaan joidenkin muiden etu, ja tästä on kansalaistenkin keskuudessa minun mielestäni väärä käsitys.

Nyhdän hyvin paljon tapahtuu sitä, mikä minun mielestäni on aivan ihmeellistä, että oikeudenkäynnit on ensinnäkin julistettu salaisiksi. Sen jälkeen perustelut on julistettu salaisiksi ja vain päätös annetaan julkiseksi. On jopa tapauksia, ettei anneta julki muuta kuin mikä on tullut ratkaisuksi, eikä edes päätöstä kokonaisuudes-

saan anneta julkiseksi. Tämä kyllä osoittaa, että tuomarikunnassa ja oikeusjärjestelmässä on nyt jotain tapahtunut, joka ei ole minun mielestäni kansalaisten kannalta hyvä asia.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kyllä kotiinkin täytyisi lähteä, mutta tekee tässä vielä mieli vastata ed. Ukkolan puheeseen tuomareiden valvonnasta. Ehkä ed. Nikula saattaa hyvinkin tietää, että jonkun kihlakunnantuomarin syntilistassa saattaa olla kymmeniä huomautuksia ja varoituksia asioista, joita tulee solkenaan, koska ala on sellainen, että siinä tapahtuu aina virheitä, mutta siihen ne sitten jäävätkin.

Tuomarin asema on niin vahva suomalaisessa yhteiskunnassa, että täytyy tapahtua hirvittävä virhe, ennen kuin siihen puututaan millään tavalla julkiselta taholta. Niitä hoidetaan sillä tavalla, että annetaan huomautuksia, on sitten kyse tuomarin kansliatoiminnasta, tuomiovirheistä tms. Nämä nyt ovat lähinnä teknisiä virheitä, joista annetaan huomautus, mutta monella on pitkät listat näitä. Eivät he niistä varmasti mitään välitäkään. Se varsinkin tuomarien päätösvalvonta on kyllä heikkoa, paitsi siltä osin tietysti, että kolmiasteisessa tuomioistuinjärjestelmässä päätökset voidaan muuttaa. Mutta tuomarin omaan asemaan, jos hän tekee tahallisesti tai tahattomasti huolimattomuudesta virheitä, tämä ei vaikuta. — Se on jokapäiväistä huomautusta, korkeintaan varoitusta, ja istuminen jatkuu niin kuin ennenkin.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Luulisin, että ei nyt monellakaan tuomarilla pitkiä virkavirheistoja ole. Tietysti niitä tulee syistä, joita ed. Aittoniemi mainitsi, ja minusta on hyvä asia, että nähdään, että valvonta toimii. Laissa on kyllä keinot tuomarin viralta panemiseksi, joka tietysti tahallisesta virkavirheestä seuraa. (Ed. Aittoniemi: Onko pantu viralta?) — Ei ole pantu viralta mutta ei ole myöskään tuomittu tahallisesta virkavirheestä.

Se, mitä ed. Ukkola sanoi julkisuudesta, tietysti pitää paikkansa, mutta ei tämä nähdäkseni asianomaisen oikeusturvaongelma ole, koska kyllä hän aina tietää, mistä on tuomittu ja mikä on ratkaisun sisältö. Se on ehkä julkisen kontrollin kannalta ongelmallista, ja lainsäädäntöä tietysti voi tarkistaa myös siihen suuntaan, että oikeudenkäyntijulkisuus lisääntyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi ennakkoperintälain 30 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 176
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotukset laeiksi kaupunkien satamanpitoon liittyvien erioikeuksien kumoamisesta, yksityisistä yleisistä satamista sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 37
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

14) Hallituksen esitys n:o 244 Filippiinien kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

15) Hallituksen esitys n:o 245 Puolan kanssa tuloja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

sivistysvaliokuntaan:

16) Hallituksen esitys n:o 246 Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoiskalotin koulutussäätiötä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

17) Hallituksen esitys n:o 247 kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämisestä sekä niiden hävittämisestä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi rikoslain muuttamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 250 laeiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain sekä yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Kun tätä lakia yksityishenkilöiden velkajärjestelystä aikanaan käsiteltiin, silloin me sosialidemokraatit epäilimme tämän lain toimivuutta, ja niin kuin se nyt sitten valitettavasti käytännössä onkin, että tämä laki ei ole riittävän hyvin toiminut. Se johtuu siitä, että useimmat vapaaehtoiset järjestöt ovat olleet liikenteessä velkaneuvojina. Tosin joillakin kunnilla on olemassa velkaneuvontaa, mutta sielläkään ei se ole riittävän tehokasta ja riittävän hyvin valvottua. Perustelen tätä sillä, että kun tarkastelee, kuinka tätä aikaisempaa lakiehdotusta on sovellettu, huomaa, että monilla kunnilla on erilainen käytäntö tämän lain soveltamisessa liittyen siihen, että kun ihmiset ovat velkaantuneet johtuen tästä Suomen taloudellisesta tilanteesta, menettäneet työpaikkansa, niin ensimmäisenä heiltä on viety asunto. Eli minkään näköistä armoa eivät pankit ole tunteneet silloin, kun on velkajärjestely tehty.

Olen iloinen siitä, että nyt tässä hallituksen esityksessä pykälässä 35 on huomioitu tämä omistusasunnon rahaksimuuton lykkääminen. Se on mielestäni erittäin hyvä uudistus, ja se tarkoittaa sitä, että nyt ei enää heti voida asuntoa muuttaa rahaksi. Onhan ollut tapauksia, että

asunto on ollut kallis, kun sen on perhe ostanut. Esimerkiksi voi sanoa, että asunnon hinta on saattanut olla 200 000 tai ehkä miljoona markkaa, ja kun tämä on mennyt pankkien perittäväksi, asunnosta on saatu vain noin 35 000, kun asunnon on sitten joku toinen ostanut. Tämähän ei voi olla oikeudenmukaista. Tällainen tapaus on ollut lehdistössä erään yksinhuoltajan kohdalla. Tämän johdosta olen iloinen, että tähän pykälään nyt sitten on saatu korjaus. Toivottavasti korjaus on sellainen, että perhe saa pitää oman asunnon. Sehän on eräs perusturvallisuuteen liittyvä asia.

Toisena epäkohtana pidän sitä, ettei ole riittävästi saatu valtion rahoituksia yksityishenkilön velkajärjestelylainsäädäntöön vieläkään. Nämä rahoitukset eivät tule riittämään.

Kolmantena epäkohtana pidän sitä, että takaajat joutuvat jo tämän ensimmäisen lain ollessa voimassa erittäin hankalaan asemaan. Useimmiten takaajat ovat sellaisia henkilöitä, joilla ei ole riittävää maksuvalmiutta selviytyä veloista, joita he olivat menneet takaamaan. Sellaisilta ihmisiltä on sitten mennyt omat asunnot, kesämökit jne. Tämähän ei voi olla mahdollista.

Vaikka lakiehdotuksessa on täsmennetty takausasiaa, toivoisin, että esitys olisi ollut vielä täsmällisempi ja selkeämpi, niin jotta enää ei tarvittaisi korjauksia, koska ne jälleen vaativat pitkän ajan, ennen kuin ne ovat voimassa. Väliinputoajia jää myös tämän lainsäädännön kohdalla yhä enemmän ja enemmän.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kun lakivaliokunta käsittelee lakia, voisimme vielä valiokunnassa saada lisäkorjauksia aikaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En ole ihan varma, ed. Tykkyläinen saattoi kiinnittää erääseen asiaan huomiota. Ei pitäisi koskaan salissa keskustella vieruskumppanin kanssa, mutta näin vain oli.

Eräs asia, joka on tullut velkaneuvontajärjestelyissä esille ja johon olen lakivaliokunnassakin eräässä yhteydessä asiantuntijoiden suuntaan puuttunut, on se, että velkaneuvonnassa on luotu varsin epämääräinen ammattikunta: velkaneuvojat. Minä olen itse käsilypsyntäinen ihminen ja kunnioitan karjakoja, mutta olen kuullut, että velkaneuvojina on jopa työt-

tömäksi joutuneita karjakoita. Saattaa olla, että karjako on ihan hyvä siihen asiaan, mutta epäilen. Ei ole minkäänlaisia vaatimuksia ammattitaidosta, tiedoista ja tasosta, vaan siellä saattaa olla minkä tason ihmisiä hyvänsä, joille maksetaan palkkaa. Silloin myös velkaneuvonnan taso ja parhaat mahdolliset ratkaisut velkaneuvonnassa ovat hyvin kyseenalaisia. Olen lakivaliokunnassa kiinnittänyt tähän asiaan huomiota.

Kyllä Suomessa pitäisi voida palkata asianmukaisella palkalla sellaisia henkilöitä, jotka ovat paneutuneet siihen asiaan ja joilla on riittävä ammattitaito. Silloin he pystyvät auttamaan ihmistä, joka on kovan hädän keskellä ja jo siitäkään syystä ei itse pysty asioitaan sillä tavalla harkitsemaan ja ajattelemaan. Se antaisi luottamusta velkaneuvojiin ja he pystyisivät myös asiakkaidensa asioita parhaiten hoitamaan. Tähän asiaan pitäisi kyllä kiinnittää yhteiskunnassa huomiota.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota tähän kysymykseen jo senkin johdosta, että vastalauseessamme lain edellisen käsittelyn yhteydessä otimme siihen kantaa. Tosiaankin velkaneuvojien pitäisi olla asiantuntijoita, ja lisäksi kunnan tulisi järjestää velkaneuvonta. Silloin se olisi paremmissa ja varmemmissa käsissä mielestäni. Olen aivan samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa siitä, että tällaista suurta tehtävää ei voida antaa kenelle tahansa, vaan siihen tarvitaan riittävä koulutus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys n:o 251 laiksi nuorisorangaistuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Hallituksen esityksessä nuorisorangaistuksista seu-

raamusjärjestelmässä mielestäni oikealla tavalla täytetään yksi aukko, joka on tähän saakka ollut, edellyttäen että yhdyskuntapalvelu on täyttänyt tehtävänsä. En ole vain varma siitä, minkälainen yhdyskuntapalvelu seuraamusjärjestelmänä on. Aikaisemmin sitä ei ole voitu kohdistaa alle 18-vuotiaisiin. Mielestäni juuri näihin pitäisi sitä kohdistaa eikä niinkään sellaisiin, jotka ovat yli 18-vuotiaana saaneet tietyn asteisen kiinteän rangaistuksen.

Nyt esitetään, että alle 18-vuotiaana tehty rikos, josta on ehdonalainen rangaistus olisi tulossa tai tulee, voitaisiin yhdyskuntapalvelussa sovittaa. Ihmettelen vain ristiriitaa, kun minun mielestäni olisi pitänyt olla sillä tavalla, että sellaisiin alle 18-vuotiaisiin, jotka saavat kiinteän rangaistuksen, kuten yli 18-vuotiaisiin, pitäisi tätä asiaa soveltaa. Silloin se paremmin loksahtais tämä asia paikallaan.

Joka tapauksessa tässä on oikean suuntainen pyrkimys. Kun tämä ilmeisesti tulee lakivaliokuntaan, näin muistan rouva puhemies sanoneen, niin siellähän asiasta voidaan keskustella. Suuntaus on siis oikea, mutta jotakin vikaa tässä on. Mutta niinhän täytyy ollakin, eihän valiokunnassa muutoin hyvää keskustelua syntyisikään asiasta.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Totean vain, että yhdyskuntapalvelu on ollut hyvä järjestelmä tähän saakka. Sitä on käytetty, ja se on ollut myös toimiva. Olen hyvin iloinen siitä, että nyt nuorille on vihdoinkin viimein saatu myös oma lainsäädäntö, etteivät he joudu suoraan vankilaan, vaan heidänkin kohdallaan voidaan nyt sitten suorittaa rangaistuksena nuorisopalvelua.

Jokainen tiedämme, että kasvatuksellisesti vankila ei ole paras mahdollinen paikka nuorille. Siellä opitaan rikollisuuteen liittyviä uusia tapoja. Tämän johdosta on ihan hyvä ja paikallaan, että nuoret voisivat tämän rangaistuksensa suorittaa erilaisina työpalveluina. He myös saavat otteen työelämään, ja tätä kautta nuorista voitaisiin kehittää kunnan kansalaisia suomalaiseen yhteiskuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan:

20) Hallituksen esitys n:o 252 laeiksi hovioikeuslain 5 §:n ja käräjäoikeuslain muuttamisesta

hallintovaliokuntaan:

21) Hallituksen esitys n:o 255 laiksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

22) Hallituksen esitys n:o 257 tullilain ja laiksi tullilaitoksesta annetun lain muuttamisesta

23) Hallituksen esitys n:o 258 laiksi musiikkioppilaitoksista

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Me olemme taistelleet eduskunnassa ja myös sivistysvaliokunnassa jo 12 vuoden ajan, sen ajan, joka olen ollut eduskunnassa, musiikkioppilaitoksien asemasta. On ollut erittäin vaikeata saada ohjattua valtion rahoituksia musiikkioppilaitoksille. Kun sitten viime kerralla käsiteltiin musiikkioppilaitoslakia, me saimme useita musiikkioppilaitoksia valtionosuuksien piiriin. Esimerkiksi musiikkikouluja oli 36, musiikkiopistoja 37, ja musiikkioppilaitoksia on tällä hetkellä kaikkiaan noin 60 000, joista valtionosuutta saa noin 45 000. Tämän perusteella voidaan todeta, että musiikki on sellainen ala, joka kiinnostaa nuoria ja tietenkin varttuneempiakin. Koska osa musiikin opiskelijoista, jotka opiskelevat konservatorioissa, valmistuu ammattiin, on mielestäni tarpeellista ja tarkoituksenmukaista, että valtio tukee näitä hankkeita.

Haluaisin myös kiinnittää huomiota siihen, että kun käsitelimme tätä lainsäädäntöä edelli-

sen kerran, me saimme tästä lainsäädännöstä alueellisesti toimivan. Eli tällä hetkellä oppilaitoksia on sijoitettu eri puolille Suomea, joten enää ei ole moniakaan oppilaitoksia, jotka ovat tämän lainsäädännön ulkopuolella.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että tässä on sellainen muutos liittyen oppilaitosverkoston muodostamiseen, että nyt tulee kahdenlaisia oppilaitosverkostoja nykyisten kolmenlaisten sijasta. Se on varmastikin aivan hyvä, koska tavallaan hallintoa voidaan yhdistää, kun samalla paikkakunnalla tällä hetkellä toimii eri musiikkioppilaitoksia, kuten konservatorio, sitten entinen musiikkikoulu, josta nyt on muodostettu musiikkiopisto, ja vielä ammattiin johtava koulutus on mukana.

Kannan, arvoisa puhemies, huolta kuitenkin yhdestä merkittävästä asiasta. Se on sellainen asia, että kun nyt vihdoinkin saatiin, kylläkin liian myöhäisessä vaiheessa, laki musiikkioppilaitoksista eduskunnan käsittelyyn, samalla ollaan vähentämässä rahoituksia tämän lain yhteydessä. Eli säästöjä tapahtuu peräti 5 600 000 markkaa. Tämä merkitsee sitä, että nämä oppilaitokset joutuvat korottamaan oppilasmaksuja tai sitten tinkimään ehkä merkittävästä välineistä, joita he tarvitsevat, ja myös kirjoista. Toivottavasti näin ei tarvitse tapahtua.

Toivoisin, että kun luodaan mahdollisuudet uudella lailla, samalla ei vedettäisi mattoa alta pois viemällä rahoituksia oppilaitoksilta. Toivottavasti sivistysvaliokunta löytäisi tähän ratkaisun, niin että nämä säästöt eivät kohdentuisi opetustunteihin, mistä myös on suuri pelko olemassa tämän lakiesityksen kohdalla.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan tämä laki on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Toivon, että tämä saadaan voimaan mahdollisimman pian.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan:

24) Hallituksen esitys n:o 262 laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

25) Hallituksen esitys n:o 263 laiksi vakaustalain muuttamisesta

talousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

26) Hallituksen esitys n:o 264 kirjanpitolain muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

27) Hallituksen esitys n:o 265 laiksi valtion vaikkauttamistakauksista annetun lain muuttamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

28) Hallituksen esitys n:o 266 laiksi terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista

29) Hallituksen esitys n:o 270 laiksi säteilylain muuttamisesta

30) Hallituksen esitys n:o 271 laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta

ympäristövaliokuntaan:

31) Hallituksen esitys n:o 272 laiksi asumistukilain 3 ja 15 §:n muuttamisesta

32) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 79 laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M ä k i p ä ä: Arvoisa puhemies! Suomessa on kansainvälisesti ottaen varsin hyvä ja kattava eläketurva. Pitkälti tämä on ainakin tähän saakka hyvin toimineen työeläkejärjestelmän ansiota, jonka avulla työelämässä mukana olleet henkilöt ovat saaneet itselleen kohtuullisen eläketurvan.

On kuitenkin runsaasti sellaisiakin henkilöitä, joille ei ole jostakin syystä kertynyt työeläkettä.

Tällaisia henkilöitä ovat lähinnä kotona perheen parissa päivätyönsä tehneet, muutoin työelämän ulkopuolelle jääneet sekä kaikkein pienintä työtai ansioeläkettä saavat eläkeläiset. Viimeksi mainituista voidaan esimerkkinä mainita lyhytaikaisissa ja osapäiväisissä työsuhteissa olleet, vain lyhyen aikaa työelämän palveluksessa työeläkejärjestelmän voimassaoloaikana olleet sekä kaikkein pienintä MYEL-eläkettä saavat entiset pien- ja perheviljelijät.

Eläkeläiset ovat Suomessa siis tällä hetkellä kohtuuttoman eriarvoisessa asemassa keskenään. Nykyisen järjestelmän mukaan ansiotyötä tekemätön eläkkeellä oleva henkilö saa eläkettä vain hieman yli 2 400 markkaa kuukaudessa. Tämä eläke koostuu kansaneläkkeen pohjaosasta, jota maksetaan kaikille muista tuloista riippumatta 437 markkaa kuukaudessa, sekä lisäosasta. Yksinäisellä henkilöllä lisäosa on ensimmäisessä kuntakalleusluokassa 2 042 markkaa kuukaudessa. Pelkkää kansaneläkkeen pohjalisäosaa saavia oli vuonna 93 noin 140 000 henkilöä. Tämän lisäksi sotiemme veteraaneille maksetaan rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää muutamia satoja markkoja kuukaudessa.

Suomessa on myös runsaasti henkilöitä, jotka nauttivat huomattavan korkeaa eläkettä. Korkeat eläkkeet ovat useimmiten virka- ja työeläkkeitä hyvän työtulon aikoinaan omaaneille henkilöille. Yli 10 000 markan kuukausittaista eläkettä saa maassamme noin 60 000 henkilöä, ja yli 12 000 markan kuukausieläkkeestä nauttii noin 40 000 kansalaista.

Tämä ei kuitenkaan kerro täyttä totuutta korkeista eläkkeistä. Useilla hyvää eläkettä nauttivista yli 65-vuotiaista henkilöistä on runsaasti muita verotettavia tuloja. Tällaisia ovat esimerkiksi osinko-, vuokra-, liike- ja myyntitulot. Näin ollen monien eläkeläisten muut kuin eläketulot saattavat nousta huomattavasti eläkettäkin suuremmiksi. Näin ollen eläkkeellä olevilla henkilöillä voi olla ääritapauksissa jopa satojentuhansien markkojen kuukausittaiset tulot. Tämän kaltainen tulokertymä verrattuna edellä mainittuihin noin 2 400 markan kuukausieläkettä nauttiviin pienituloisimpiin eläkeläisiin on päätähuimaava. Tämän kaltaisesta eriarvoisuudesta tulisi ainakin yhteiskunnan osalta päästä eroon.

SMP:n eduskuntaryhmän mielestä on jo riittävästi puhuttu eläkeläisten tuloerojen tasaamisesta ja pienintä eläkettä nauttivien henkilöiden aseman korjaamisesta. Koska hallitus ei ole tässä

asiassa ryhtynyt toimenpiteisiin, olemme nyt jättäneet lakialoitteen 3 500 markan suuruudesta minimieläkkeestä ja 12 000 markan eläkekatoista. 3 500 markan suuruinen minimieläke nostaisi kaikkein pienintä eläkettä saavien tuloja noin 1 000 markalla kuukaudessa, mikä merkitsisi heidän elinolosuhteisiinsa olennaista parannusta. Samalla tämä olisi piristysruiske kotimaiseen kulutuskysyntään, sillä tämän tuloluokan ihmiset joutuvat käyttämään jokapäiväiseen elämäänsä kaikki liikenevät tulonsa.

Koska, kuten jo edellä mainitsin, hyvätuloisilla eläkeläisillä on yleensä myös jo muita kuin eläketuloja merkittäviä määriä, olemme lakialoitteessamme kytkeneet nämä tulot eläkkeiden määrittelyyn. Esitämme, että eläkkeitä määriteltäessä otettaisiin huomioon myös eläkettä saavan verotuksessa esiintyvät tulot kokonaisuudessaan siten, että mikäli niiden määrä nousee esitettyyn 12 000 markan eläkekattoon, maksettaisiin tällaiselle hyvätuloiselle eläkeläiselle ainoastaan kansaneläkkeen pohjaosa. Työeläkejärjestelmän puitteissa ei tämän kaltainen korkeita osinko-, vuokra- tai muita tuloja saava henkilö olisi oikeutettu eläkettä nostamaan. Mikäli tulot jäävät alle 12 000 markan kuukaudessa, maksettaisiin heille supistettua työ-, virka- tai muuta eläkettä edellä mainittuun 12 000 markan yhteiskattomäärään saakka.

SMP:n eduskuntaryhmä on halunnut tällä aloitteellaan ryhtyä käytännön toimiin eläkeysymyksen ratkaisemiseksi oikeudenmukaisella tavalla. Asiassa ei voida edetä pelkillä kauneusleikkauksilla, vaan on edettävä radikaaleilla keinoilla. Nyt esittämämme korkeiden eläkkeiden leikkaaminen ja muiden tulojen kytkeminen työ-, virka- tai muihin ansioeläkkeisiin on välttämätöntä, mikäli eläkepolitiikassa aiotaan edetä oikeudenmukaisesti jatkossa. Tämä on myös välttämätöntä, mikäli kaikkein pienimpiä eläkkeitä aiotaan tasollisesti korottaa ilman kohtuuttomia kustannuksia yhteiskunnalle ja eläkejärjestelmille.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä lakialoite otettaisiin sosiaali- ja terveystieteiden valokunnassa asianmukaiseen käsittelyyn ja saisimme pikaan nähdä näitä tuloksia, mitä lakialoitteesani esitin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

38) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27 (HE 260)

valtiovarainvaliokuntaan:

39) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28 (HE 140)

33) Ed. Luukkaisen ym. lakialoite n:o 80 laiksi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain kumoamisesta

40) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29 (HE 198)

34) Ed. Backmanin ym. lakialoite n:o 81 laiksi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

41) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30 (HE 239)

hallintovaliokuntaan:

42) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 (HE 180)

35) Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 1 eduskunnan virkamiehiä koskevan lainsäädännön uudistamisesta (PNE 1)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

Täysistunto lopetetaan kello 15.24.

36) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 151)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

37) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE 259)

Seppo Tiitinen